

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 160/07-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. októbra 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Ladislava Orosza prerokoval sťažnosť L. G., B., zastúpenej advokátom Mgr. M. G., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 115/00, za účasti Okresného súdu Bratislava III, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo L. G. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 115/00 **p o r u š e n é b o l o .**

2. L. G. **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk (slovom stotisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava III **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Bratislava III je povinný uhradiť L. G. trovy právneho zastúpenia v sume 6 296 Sk (slovom šesťtisícdeväťdesiatšesť slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu Mgr. M. G., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. júna 2007 doručená sťažnosť L. G., B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom Mgr. M. G., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 115/00.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa žalobným návrhom podaným okresnému súdu 16. februára 2000 domáhala zrušenia manželstva rozvodom a úpravy práv a povinností k maloletým deťom na čas po rozvode manželstva proti odporcovi S. G. Vec bola okresným súdom zaevidovaná pod sp. zn. 30 C 115/00.

Prípisom z 28. augusta 2000 okresný súd vyzval sťažovateľku, aby predložila potrebné doklady na konanie vo veci samej. Po tom, ako sťažovateľka 14. septembra 2000 doručila okresnému súdu požadované listinné doklady, okresný súd nariadil pojednávanie na 3. október 2000. Pojednávanie sa uskutočnilo, ale okresný súd vo veci nerozhodol. Následne bol okresný súd už vo veci nečinný.

Až uznesením z 23. januára 2006 okresný súd vo veci nariadil znalecké dokazovanie, pričom zaviazal sťažovateľku zaplatiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania v sume 8 000 Sk. Sťažovateľka proti predmetnému rozhodnutiu okresného súdu podala odvolanie, pretože finančná situácia a majetkové pomery jej nedovoľovali tento preddavok na trovy

znaleckého dokazovania zaplatiť. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) toto uznesenie zmenil a určil, že sťažovateľka je povinná zaplatiť preddavok len v sume 2 000 Sk.

Sťažovateľka uviedla, že znalecké dokazovanie určené okresným súdom sa nevykonalo z dôvodu jeho odmietnutia oboma rodičmi priamo u súdneho znalca, keďže otázky určené okresným súdom, ktoré mal znalec zodpovedať, boli v čase, keď mal tento posudok vypracovať (v roku 2007), neaktuálne, pretože vek detí im už umožňoval samostatne sa vyjadriť, a tak prejaviť svoju vôľu, u ktorého z rodičov chcú žiť po rozvode manželstva účastníkov konania.

Podľa tvrdenia sťažovateľky ostatným úkonom okresného súdu vo veci bolo nariadenie pojednávania na 31. máj 2007.

Sťažovateľka sa už podaním z 19. mája 2003 domáhala na okresnom súde vysvetlenia dôvodov, pre ktoré vo veci nekoná. Dňa 13. decembra 2004 sťažovateľka podala predsedovi okresného súdu sťažnosť na prietahy v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 115/00. V odpovedi z 18. februára 2005 predseda okresného súdu vyhodnotil sťažnosť sťažovateľky ako dôvodnú.

Podľa názoru sťažovateľky došlo postupom okresného súdu v namietanom konaní k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Sťažovateľka v tejto súvislosti žiada, aby ústavný súd deklaroval porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 115/00 a priznal jej finančné zadosťučinenie v sume 400 000 Sk.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 160/07-8 z 21. júna 2007 ju prijal na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Podpredsedníčka okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadrila k sťažnosti prípisom doručeným ústavnému súdu 19. júla 2007. Vo vyjadrení uviedla, že *„Prešetrením spisového materiálu sp. zn. 30 C 115/00 som zistila, že zákonný sudca vo veci dňa 31. 5. 2007 vyhlásil rozsudok. Dňa 6. 7. 2007 požiadal predsedu okresného súdu o predĺženie lehoty na vyhotovenie rozhodnutia do 31. 7. 2007, ktorej žiadosti bolo zo strany predsedu okresného súdu vyhovené“*.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého má každý právo na to, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (II. ÚS 61/98, IV. ÚS 59/03) a tento účel

možno dosiahnuť až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná (II. ÚS 157/02, I. ÚS 76/03).

K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (I. ÚS 10/98, III. ÚS 127/03). Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil so žiadosťou na súd (IV. ÚS 195/02).

Pri posudzovaní, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadnil tri základné kritéria, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 3/00, II. ÚS 813/00).

Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitost' veci, ústavný súd vzal do úvahy právny a skutkový stav veci. Predmetom konania je návrh na rozvod manželstva a úpravu práv a povinností rodičov k maloletým deťom na čas po rozvode manželstva. Posudzovanú vec možno zaradiť k štandardnej agende všeobecných súdov. Ústavný súd akceptuje, že ustálenie skutkového stavu v danej veci môže byť náročnejšie, ale v okolnostiach prípadu táto skutočnosť nebola dôvodom neprimeranej doby rozhodovania veci okresným súdom, a preto nie je ani významná pre hodnotenie postupu okresného súdu. Z právneho hľadiska ústavný súd nepovažoval predmetné konanie za zložitú.

Správanie sťažovateľky je druhým kritériom, ktoré ústavný súd uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd na základe analýzy súdneho spisu sp. zn. 30 C 115/00 nezistil žiadnu okolnosť, ktorou by sťažovateľka prispela k zbytočným priet'ahom v konaní, naopak, sťažnosťou na priet'ahy v konaní vyjadrila nespokojnosť s doterajším priebehom konania a domáhala sa účinnej ochrany svojich práv.

Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu v namietanom konaní.

Ústavný súd z obsahu sťažnosti sťažovateľky, vyjadrenia podpredsedníčky okresného súdu a hlavne zo spisu okresného súdu sp. zn. 30 C 115/00 zistil, že sťažovateľka 16. februára 2000 podala okresnému súdu návrh na rozvod manželstva s odporcom a na určenie práv a povinností rodičov k maloletým deťom na čas po rozvode manželstva. Konanie v predmetnej veci bolo okresným súdom vedené pod sp. zn. 30 C 115/00.

Postup okresného súdu v označenom konaní v období od podania návrhu do 20. marca 2001 plynulo smeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky (rozhodnutiu vo veci). Pojednávanie uskutočnené 20. marca 2001 okresný súd odročil na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania z odboru detskej psychológie.

Od tohto času až do 23. januára 2006, keď okresný súd vydal uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania a ustanovil znalca z odboru klinická psychológia detí, bol okresný súd vo veci nečinný. Predmetným uznesením zároveň okresný súd uložil účastníkom konania zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania, a to každému po 8 000 Sk. Po tom, ako na návrh sťažovateľky okresný súd rozhodol uznesením z 20. augusta 2006 o jej čiastočnom oslobodení od súdnych poplatkov nad sumu 2 000 Sk, o odvolaní sťažovateľky proti uloženému preddavku na trovy znaleckého dokazovania rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 2 Co 492/06 z 30. novembra 2006 tak, že uložený preddavok jej znížil na 2 000 Sk.

Ustanovený znalec prípisom z 30. marca 2007 oznámil okresnému súdu, že rodičov aj deti predvolal na vyšetrenie. V prípise uviedol, že *„obaja rodičia ale vyhlásili, že odmietajú znalecké dokazovanie s tým, že je zbytočné, aby sa po toľkých rokoch robilo znalecké dokazovanie. Otec detí hovoril, že deti sú už veľké a môžu sa rozhodnúť samé, s kým chcú bývať, resp. sa stretávať“*.

Následne po tom, ako si okresný súd prípisom z 20. apríla 2007 vyžiadal od účastníkov konania aktuálne listinné doklady, na pojednávaní konanom 31. mája 2007 vyhlásil rozsudok, ktorým manželstvo sťažovateľky a odporcu rozviedol a zároveň rozhodol aj o úprave práv a povinností rodičov k maloletým deťom na čas po rozvode manželstva. Predmetný rozsudok nadobudol právoplatnosť 4. augusta 2007.

Obdobie úplnej nečinnosti okresného súdu v predmetnom konaní ústavný súd zistil od 20. marca 2001 až do 23. januára 2006. Pri posudzovaní tohto obdobia ústavný súd vzal zobrať do úvahy svoju predošlú judikatúru, v súlade s ktorou obdobie poznamenané nečinnosťou všeobecného súdu, keď jeho konaniu nebráni žiadna zákonná prekážka, ústavný súd posudzuje ako zbytočný prieťah v konaní (napr. II. ÚS 3/00).

Na tomto základe ústavný súd konštatoval, že odročenie pojednávania konaného 20. marca 2001 okresným súdom na neurčito z dôvodu potreby vypracovania znaleckého posudku a vydanie uznesenia okresného súdu z 23. januára 2006 o ustanovení znalca a uložení mu vypracovania znaleckého posudku v predmetnej veci po uplynutí 58 mesiacov (takmer po piatich rokoch) od odročenia pojednávania bez vykonania čo len jediného procesného úkonu smerujúceho k objasneniu veci vzhľadom na celkovú dobu konania možno považovať za postup súdu, ktorým došlo k porušeniu základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 17/01).

Nad rámec uvedeného ústavný súd pripomína, že jeho záver v zásade potvrdzuje aj stanovisko predsedu okresného súdu z 18. februára 2005, v ktorom sťažnosť sťažovateľky na prieťahy v konaní sp. zn. 30 C 115/00 vyhodnotil ako dôvodnú.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3

ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní finančného zadost'učinenia.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje a z akých dôvodov sa ho domáha.

S'ťažovateľka žiada finančné zadost'učinenie v sume 400 000 Sk. Uplatňovanú sumu zadost'učinenia odôvodňuje vysokou mierou neistoty. Podľa jej názoru nečinnosťou okresného súdu je dotknutá nielen ona samotná, ale predovšetkým deti účastníkov konania, keď nie je právoplatne rozhodnuté, ktorému z rodičov budú zverené do osobnej starostlivosti. Nerozhodnutím o vyživovacej povinnosti je ohrozená výživa a vzdelávanie maloletých detí. V neposlednom rade absencia právoplatného rozhodnutia o rozvode manželstva po viac ako siedmych rokoch od podania návrhu bráni s'ťažovateľke riešiť nevyhnutnú bytovú otázku (v súčasnosti žije s deťmi v prenajatom jednoizbovom byte).

Pri určovaní výšky finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na okolnosti danej veci zakladajúce porušenie namietaného práva (celkovú dĺžku súdneho konania, dobu priet'ahov okresného súdu v konaní a statusovú povahu veci) ústavný súd považoval za odôvodnené priznať s'ťažovateľke finančné zadost'učinenie v sume 100 000 Sk. S'ťažovateľkou požadované finančné zadost'učinenie v sume 400 000 Sk ústavný súd považuje v okolnostiach prípadu za neprimerané.

Ústavný súd rozhodol napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania s'ťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním advokátom Mgr. M. G. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd vychádzajúc z návrhu právneho zástupcu s'ťažovateľky ich vyčíslil sumou 6 296 Sk, a to za dva úkony právnej pomoci podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c),

§ 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Výpočtovým základom je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2006, t. j. 17 822 Sk. Advokátovi teda patrí 2-krát 2 970 Sk a 2-krát 178 Sk za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné.

Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

V zmysle čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. októbra 2007